

Munkaerőpiaci folyamatok, 2016. I–IV. negyedév

Tartalom

1. Foglalkoztatási helyzetkép.....	1
1.1. Foglalkoztatottak.....	1
1.2. Munkaerő-kereslet.....	3
1.3. Munkanélküliek, potenciális munkaerő-tartalék.....	4
2. Kereset, munkajövedelem.....	6
2.1. Bruttó kereset.....	6
2.2. Nettó kereset és eltartotti kedvezmény.....	7
2.3. Munkajövedelem.....	7

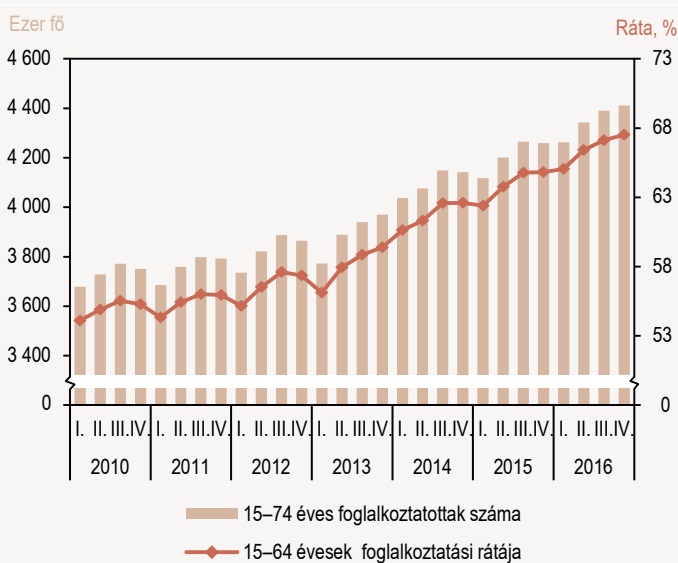
1. Foglalkoztatási helyzetkép

1.1 Foglalkoztatottak

A foglalkoztatottság alakulását az elmúlt években jellemző kedvező trend 2016-ban sem tört meg. Éves átlagban a foglalkoztatottak száma a munkaerő-felmérés adatai szerint 4 millió 352 ezerre emelkedett, azaz 141 ezer fővel (3,4%-kal) haladta meg az előző évit. 2016 I. negyedévében 4 millió 262 ezer, a II. negyedévében – részben a szezonális hatás eredőjeként – 4 millió 343 ezer, a III. negyedévében 4 millió 391 ezer volt a foglalkoztatottak létszáma, ami némileg szokatlan módon a IV. negyedévében is tovább nőtt, elérve a 4 millió 411 ezret. A létszámnövekedés 2016. I. negyedévében 3,5, a II. negyedévében 3,4, a III. negyedévében 3,0, a IV. negyedévében 3,6% volt az előző év azonos időszakához viszonyítva.

1. ábra

A foglalkoztatottak létszámának és a 15–64 évesek foglalkoztatási rátájának alakulása

Forrás: munkaerő-felmérés.

2016-ban a 15–64 éves népességre számított foglalkoztatási ráta 66,5, ezen belül a IV. negyedévében 67,5% volt. Ez utóbbi az előző év azonos időszakához viszonyítva 2,7 százalékponttal javult, aminek mintegy egyötöd részét a ráta nevezőjét jelentő munkavállalási korú népesség számának időközbeni csökkenése magyarázta.

2016-ban a 15–64 éves férfiak foglalkoztatási rátája 73,0, a nőké 60,2% volt, az egy év alatt bekövetkezett 2,7, illetve 2,4 százalékpontos növekedés eredményeként. A 15–24 évesek foglalkoztatási rátája 28,1%-ra javult, amiben közrejátszott az is, hogy a gazdaság a növekvő munkaerőhiány miatt a korábban nagyobb volumenben támaszkodott a diákok munkájára.¹ A nyugdíjkorhatár folyamatos emelésének hatására növekszik az idősebb korosztályok munkaerőpiaci jelenléte. 2016-ban a betöltött 63 évhez kötött öregségi nyugdíj jogosultság mellett, amely ellátásra a nők 40 év elismert szolgálati idő esetén is jogosulttá válhatnak, az 55–64 éves korosztályba tartozó férfiak 59,7, a nők 41,5%-a minősült foglalkoztatottnak. (Az ilyen korú foglalkoztatott férfiak 6,6, a nők 13,6%-a nyugdíjban vagy nyugdíjszerű ellátásban is részesült, az előbbieket 43,2, az utóbbiakat 65,1%-a nem teljes munkaidős munkavállaló volt.)

A foglalkoztatás bővülésével párhuzamosan a hazai munkaerőpiac kínálati típusából egyre inkább keresletivé válik. Jóllehet a munkaerőhiány még 2016-ban sem mondható általánosnak, mivel még mindig több százezerre tehető a magyar gazdaság potenciális munkaerő-tartaléka, ugyanakkor nőtt azoknak a területeknek, szakmáknak a köre, amelyeknél az érintett munkáltatók munkaerő-utánpótlási gondokat jeleztek. A munkaerőhiány legfőbb oka a válságot követő gazdasági fellendülés jelentős többletmunkaerő-igénye. (A lakossági vásárlóerő növekedése 2016-ban például a kereskedelem és a vendéglátásban igényelt a korábban több dolgozót, de egyre nehezebb a jelentős termelési volument képviselő autópálya, vagy a lakásépítés felfutásából profitáló építőipar szakemberigényét is kielégíteni.) A munkaerő iránti kereslet olyan időszakban nőtt meg, amikor a munkaerő-kínálat részben demográfiai okokból (az 1950-es évek első felének nagy létszámú korosztályai most érik el a nyugdíjkorhatárt, és helyükre az 1990-es évek alacsony születésszám jellemezte korosztályai lépnek), részben pedig a nemzetközi migráció intenzívebbé válásával jelentősen szűkül.

Az utóbbi évek munkaerőpiaci folyamatainak eredményeként az uniós belüli relatív pozícióink folyamatosan javult. 2016 III. negyedévében a 15–64 évesekre számított foglalkoztatási ráta megegyezett az uniós átlaggal; a férfiaké 1,2 százalékponttal haladta meg, a nőké pedig mindössze 0,9 százalékponttal maradt el attól. Az ún. legjobb munkavállalási korú népességre (a 25–54 évesekre) jellemző 82,6%-os foglalkoztatási aránnyal a tagországok legkedvezőbb mutatójú egyharmadához tartozunk. A javuló foglalkoztatási adatokhoz alacsony munkanélküliség társult, 2016 III. negyedévében mindössze 3 tagországban volt kedvezőbb a munkanélküliség szintje a magyar 4,9%-nál.

¹ A munkaerőpiaci státuszok közötti hierarchiának megfelelően az a diák, aki a felvétel vonatkozásában hetében legalább egy óra, jövedelmet biztosító munkát végez, foglalkoztatottként kerül elszámolásra.

1. tábla

Foglalkoztatási és munkanélküliségi ráta az Európai Unió tagországaiban, 2016. III. negyedév

Ország	Foglalkoztatási ráta						Munkanélküliségi ráta, % ^{b)}
	15–24	25–54	15–64 éves			váltó- zás ^{a)}	
	évesek		férfiak	nők	együtt		
	%						
Ausztria	54,1	84,2	76,8	68,3	72,6	0,5	6,1
Belgium	22,5	78,9	66,5	57,8	62,2	0,1	7,9
Bulgária	19,6	77,1	67,5	60,9	64,2	-0,3	7,0
Ciprus	26,6	77,2	69,1	59,4	64,0	1,5	13,1
Csehország	29,1	85,8	79,7	64,5	72,2	1,7	4,0
Dánia	59,0	82,5	78,5	71,9	75,2	1,5	6,3
Egyesült Királyság	51,6	83,0	78,4	69,0	73,7	0,8	5,0
Észtország	42,1	82,2	78,0	68,4	73,2	-0,8	7,5
Finnország	46,6	80,4	72,0	68,9	70,5	0,6	7,6
Franciaország	28,4	80,1	68,1	61,2	64,6	0,3	9,6
Görögország	14,1	66,9	62,0	44,2	53,0	1,3	22,6
Hollandia	62,3	83,1	79,9	70,6	75,3	0,8	5,6
Horvátország	28,3	73,9	63,5	53,2	58,4	0,9	10,9
Írország	35,3	75,4	71,1	59,8	65,4	1,6	8,0
Lengyelország	28,5	80,7	71,6	58,3	64,9	1,4	5,9
Lettország	32,5	80,3	70,3	67,7	68,9	0,3	9,5
Litvánia	32,1	83,1	70,9	69,2	70,0	2,0	7,5
Luxemburg	26,3	81,9	69,6	60,5	65,1	-0,4	7,1
Magyarország	29,1	82,6	73,6	60,8	67,1	2,3	4,9
Málta	47,9	79,0	79,0	53,6	66,5	1,3	4,8
Németország	46,4	84,1	78,8	71,1	75,0	0,8	4,0
Olaszország	17,5	69,1	67,0	48,2	57,6	0,9	11,0
Portugália	24,9	80,8	69,3	62,9	66,0	1,6	10,7
Románia	24,9	78,9	71,7	54,4	63,1	-0,1	5,7
Spanyolország	20,0	72,0	65,5	54,8	60,2	1,8	18,9
Svédország	47,9	86,4	78,8	75,8	77,3	0,4	6,3
Szlovákia	25,8	80,1	71,7	58,6	65,1	2,1	9,5
Szlovénia	31,8	84,2	70,1	62,6	66,4	-0,3	7,4
EU-28	34,8	79,1	72,4	61,7	67,1	1,0	8,2

a) 2016. III.–2015. III. negyedév (százalékpont).

b) A 15–74 évesekre számolva.

Forrás: Eurostat (2017. február 7-i állapot).

A 2010-hez viszonyított közel 620 ezer fős foglalkoztatotti létszámnövekményből 2016-ban az elsődleges munkaerőpiac összességében 66%-ban részesült, 23% jutott a közfoglalkoztatásra, míg 11%-ot a külföldi munkahelyet megadó létszámának növekedése magyarázott. A vizsgált 6 éves időszakban a foglalkoztatottság bővülése jellemzően az alkalmazottak körében ment végbe. 2016-ban minden harmadik foglalkoztatott Közép-Magyarországon dolgozott, és a foglalkoztatottak 6 év alatt bekövetkezett létszámnövekedéséből is mintegy egyharmaddal részesült a régió úgy, hogy itt nem volt számottevő a közfoglalkoztatás. A foglalkoztatottak aránya és a létszámnövekedésből való részesedés közötti viszony a vizsgált időszakban Dél-Dunántúlon volt a legkedvezőtlenebb, itt 2016-ban is átlag alatti volt a foglalkoztatottság bővülése. Nyugat-Dunántúlon alig nőtt, Közép-Dunántúlon pedig stagnált a foglalkoztatottság, ennek az a fő oka, hogy ezekben a régiókban a mobilizálható munkaerőtartalék gyakorlatilag már elfogyott.

2. tábla

A foglalkoztatottak száma és korábbi időszakokhoz viszonyított változása

(ezer fő)

Megnevezés	Foglalkoztatottak száma			Foglalkoztatottak számának változása, 2016	
	2010	2015	2016	2010-hez képest	2015-höz képest
Összesen	3 732,4	4 210,5	4 351,6	619,3	141,1
Férfi	1 992,5	2 283,5	2 362,5	370,0	79,0
Nő	1 739,8	1 927,0	1 989,1	249,3	62,1
Közép-Magyarország	1 190,4	1 343,0	1 405,9	215,5	62,9
Közép-Dunántúl	428,4	488,1	487,9	59,5	-0,2
Nyugat-Dunántúl	399,7	450,1	457,0	57,2	6,8
Dél-Dunántúl	336,9	362,6	370,7	33,9	8,2
Észak-Magyarország	394,4	452,6	466,6	72,2	14,1
Észak-Alföld	502,8	589,0	613,9	111,1	24,9
Dél-Alföld	479,9	525,1	549,5	69,7	24,4
Alkalmazott	3 272,7	3 753,8	3 884,4	611,7	130,6
Társas vállalkozás, szervezetkezelő tagja	140,4	152,0	148,0	7,6	-4,0
Vállalkozó, önálló	306,9	293,3	306,2	-0,7	12,8
Segítő családtag	12,4	11,4	13,1	0,7	1,7
Belföldi telephelyen dolgozik	3 682,9	4 099,4	4 235,3	552,4	135,9
ebből: közfoglalkoztatottnak tekinti magát	75,1	211,6	220,9	145,8	9,3
Külföldi telephelyen dolgozik	49,5	111,1	116,4	66,9	5,3

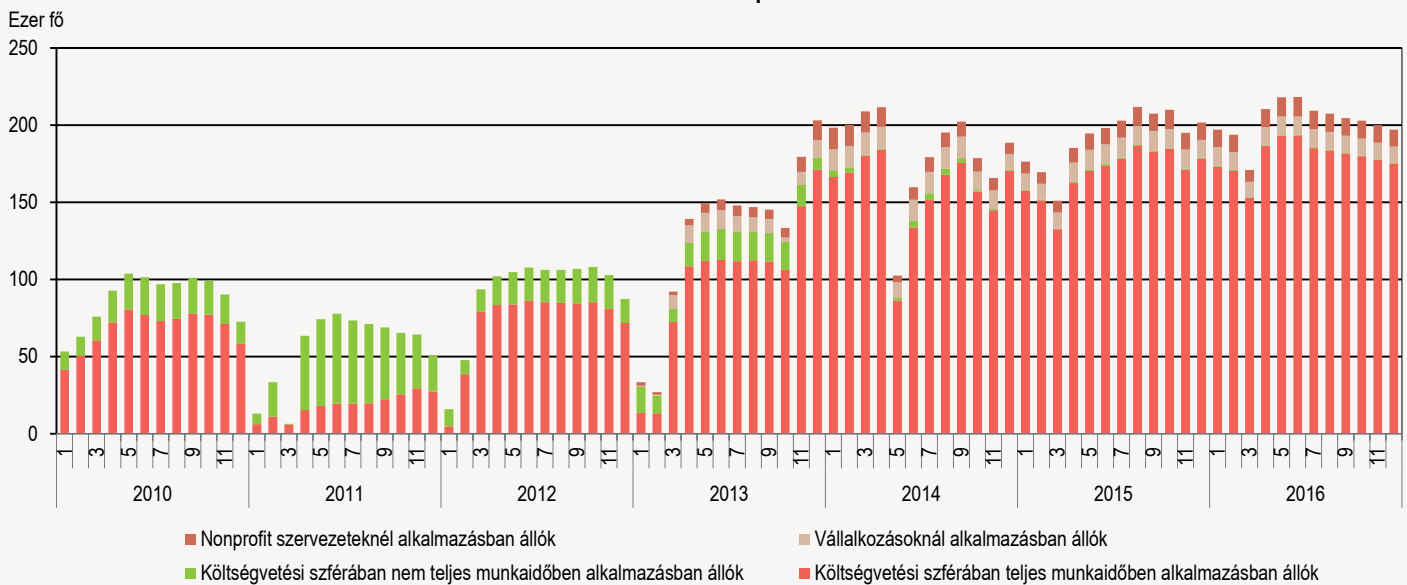
Forrás: munkaerő-felmérés.

2016-ban az intézményi munkaügyi statisztika adatai szerint a legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozásoknál, a megfigyelt nonprofit szervezeteknél, valamint a költségvetési intézményeknél 2,9%-kal nőtt az alkalmazásban állók száma az előző évhez képest. A versenyszférában a 11 ezer közfoglalkoztatottal együtt 1 millió 985 ezren dolgoztak, 3,4%-kal (közel 70 ezer fővel) többen, míg a költségvetési szektorban – közfoglalkoztatottak nélkül számolva – a létszám alacsonyabb volt, mint 2015-ben. A nemzetgazdaság egészét tekintve a teljes munkaidőben foglalkoztatottak létszámának 3,3%-os növekedését a nem teljes munkaidőben foglalkoztatottak 0,7%-os létszámcsökkenése kísérte, így a megfigyelt körben a teljes munkaidőben dolgozók átlagos létszáma 2 millió 690 ezer, a nem teljes munkaidősöké 288 ezer fő volt. A két legnagyobb súlyú nemzetgazdasági ág közül az feldolgozóiparban 2,7, a kereskedelem, gépjárműjavításban 3,8%-kal dolgoztak többen, mint az előző évben.

A költségvetési intézményeknél, a legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozásoknál és a megfigyelt nonprofit szervezeteknél a közfoglalkoztatottak havi átlagos statisztikai állományi létszáma 202,5 ezer volt. Ebből közel 180 ezren költségvetési intézményeknél (jellemzően a helyi önkormányzatoknál) álltak alkalmazásban, további mintegy 20 ezer fő nagyjából egyenletesen oszlott meg a másik két szféra között.

2. ábra

A közfoglalkoztatottak számának havonkénti alakulása*

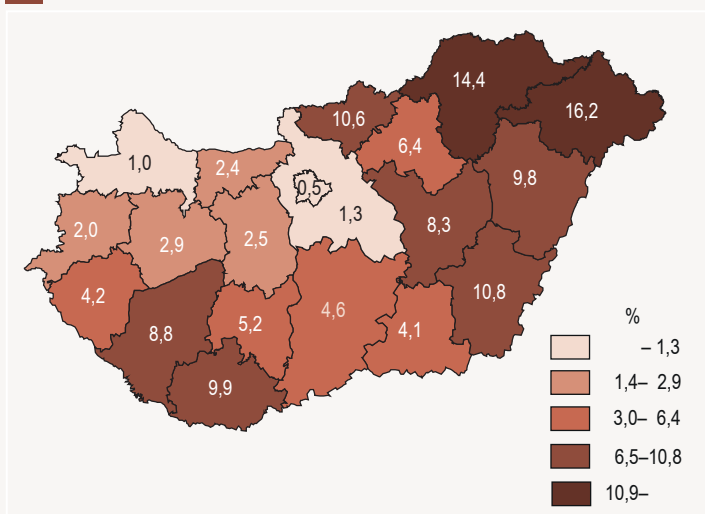
* 2012-ig csak a költségvetési szféráról van adat.

Forrás: havi munkaügyi jelentés.

Az intézményi munkaügyi statisztika által nem lefedett körre is kiterjedő BM-adatközlés² szerint a közfoglalkoztatottként nyilvántartottak átlagos létszáma 2016-ban havi átlagban 223,5 ezer fő volt, mintegy 15,3 ezerrel több, mint az előző évben. 2016-ban a közfoglalkoztatásban 353,7 ezer fő dolgozott, tehát ennyien vettek részt az év során legalább egy napig ilyen típusú foglalkoztatásban. A legkevesebben, 183,0 ezren márciusban dolgoztak ebben a formában, a legtöbbben pedig augusztusban, amikor a számuk a 246,5 ezret is elérte. A közfoglalkoztatásba bevontak létszáma területileg erősen differenciált. 2016 utolsó hónapjában a közfoglalkoztatási szerződés megkötésének helye szerint a résztvevők havi átlagos létszáma Borsod-Abaúj-Zemplén (34,4 ezer fő) és Szabolcs-Szatmár-Bereg (34,7 ezer fő) megyékben volt kiugróan magas, míg Győr-Moson-Sopron, Komárom-Esztergom és Vas megyékben nem érte el a 3 ezret sem.

3. ábra

A közfoglalkoztatottak aránya a foglalkoztatottakon belül*, 2016

*15–64 évesekre számolva.

Forrás: közfoglalkoztatottak BM, foglalkoztatottak munkaerő-felmérése.

² Forrás: Havi tájékoztató a közfoglalkoztatás alakulásáról (www.kozfoglalkoztatatas.kormany.hu).

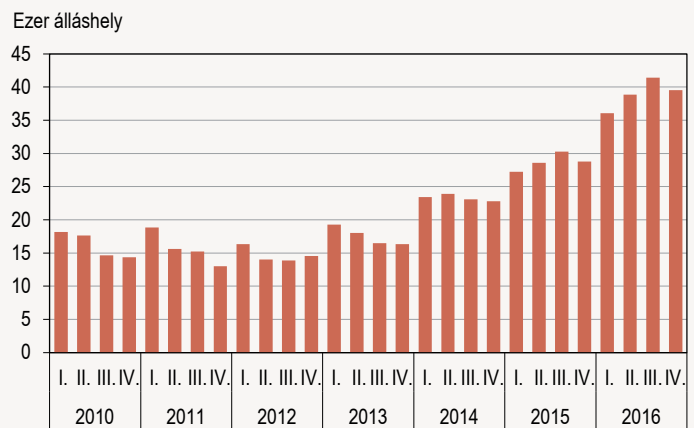
A közfoglalkoztatásban részt vevők iskolai végzettség szerinti összetétele a teljes lakosságra jellemzőnél kedvezőtlenebb, így például a 2016. IV. negyedévi adatok szerint közel 9%-uk még az általános iskolát sem fejezte be, további 46%-uknak pedig az alapfok volt a legmagasabb befejezett iskolai végzettsége. Az előző évhez képest nőtt a közfoglalkoztatottak között a legfeljebb alapfokú végzettségűek részaránya, és csökkent a középfokú szakképzettséggel rendelkezőké. Ez azt jelzi, hogy a nyílt munkaerőpiacon történő elhelyezkedés javuló esélyével alapvetően a képzetlenebbek tudtak élni.

1.2 Munkaerő-kereslet

Az uniós módszertan szerinti adatok alapján a versenyszféra legalább 5 főt foglalkoztató szervezetei 2016. I. negyedévében 36 ezer, a II. negyedévében 39 ezer, a III. negyedévében 41 ezer, a IV. negyedévében pedig közel 40 ezer olyan üres, vagy a közeljövőben megüresedő álláshelyet jelentettek, amelyek mielőbbi betöltése érdekében a munkáltatók már lépéseket tettek (pl. közvetítő céghez fordultak, hirdetést tettek közzé stb.).

4. ábra

Az üres álláshelyek száma a versenyszférában

Forrás: üresálláshely-statisztika.

2016-ban a versenyszférán belül az információ és kommunikáció nemzetgazdasági ágban volt létszámarányosan a legtöbb betöltetlen állás, több mint másfélszerese a versenyszféra egészére jellemző átlagnak. (Ez a IV. negyedévben 3,0% üres álláshely arányt jelentett.) A feldolgozóipar gazdálkodó szervezetei 2016. IV. negyedévében 15 ezer betöltésre váró álláshelyet jelentettek, ami 2,2%-a volt az összes álláshelynek. A második legnagyobb létszámot foglalkoztató nemzetgazdasági ágban, a kereskedelemben az üres álláshelyek száma 4,1 ezer volt. A feldolgozóiparon belül a IV. negyedévben az üres álláshelyek aránya kiugróan magas, 4,0%-os volt a gyógyszergyártás vállalkozásainál, ezt a számítógép, elektronikai, optikai termékek gyártása ágazatcsoport követte 3,7%-kal.

Az uniós előírás alapuló statisztika mellett egy attól eltérő koncepció szerint jelzi a munkaerő-kereslet alakulását a Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat (NFSZ) adatsora, amely a folyamatosan beérkező munkaerőigénybejelentéseken alapul. A munkáltatók elsődlegesen azon állások bejelentésében érdekeltek, amelyeket támogatott formában, vagy külföldiekkel kívánnak betölteni. Emellett jellemzően alacsonyabb kvalifikációs igényű munkakörökre keresnek ilyen módon jelentkezőket. 2016 decemberében az NFSZ-nél 48,4 ezer igénybejelentés történt, az újonnan bejelentett állások 76%-át támogatott formában kívánták betölteni a munkáltatók. A legnagyobb számú támogatott munkaerőigény Szabolcs-Szatmár-Bereg, Borsod-Abaúj-Zemplén és Hajdú-Bihar megyékből érkezett, míg a nem támogatott formában betölteni kívánt állások többsége a fővárosban, illetve Győr-Moson-Sopron, Pest, és Zala megyében volt. Decemberben a nem támogatott állásokra jellemzően egyszerű ipari foglalkozásúakat, egyéb termék-összeszerelőket, mechanikaigép-összeszerelőket, bolti eladókat és egyéb, máshová nem sorolható egyszerű szolgáltatási és szállítási foglalkozásúakat kerestek. A december végi zárónapon az NFSZ nyilvántartásában a betöltetlen állások száma közel 90 ezer volt.

1.3. Munkanélküliek, potenciális munkaerő-tartalék

A munkaerő-felmérés definíciója³ szerinti munkanélküliek száma 2016-ban 234,6 ezerre mérséklődött, ezen belül a IV. negyedévben rekord alacsony, 200 ezer közeli szintre süllyedt. 2016-ban átlagosan 73 ezerrel kevesebben minősültek munkanélkülinek, mint egy évvel korábban. A munkanélküliségi ráta éves szinten mindkét nem esetén 5,1%-ra javult.

3. tábla

A fontosabb munkanélküliségi mutatók alakulása

Időszak	Munkanélküliek száma, ezer fő			Munkanélküliségi ráta, %			
	férfi	nő	együtt	férfi	nő	együtt	15–24 évesek
2015. I.	186,3	161,3	347,6	7,7	7,8	7,8	19,4
II.	163,5	146,9	310,4	6,7	7,1	6,9	17,8
III.	151,8	140,9	292,7	6,1	6,7	6,4	16,7
IV.	146,1	134,6	280,7	5,9	6,5	6,2	15,3
2016. I.	147,0	125,8	272,8	6,0	6,1	6,0	14,2
II.	131,4	102,6	234,1	5,3	4,9	5,1	13,3
III.	121,6	104,8	226,5	4,9	5,0	4,9	12,7
IV.	109,9	95,1	205,0	4,4	4,5	4,4	11,6

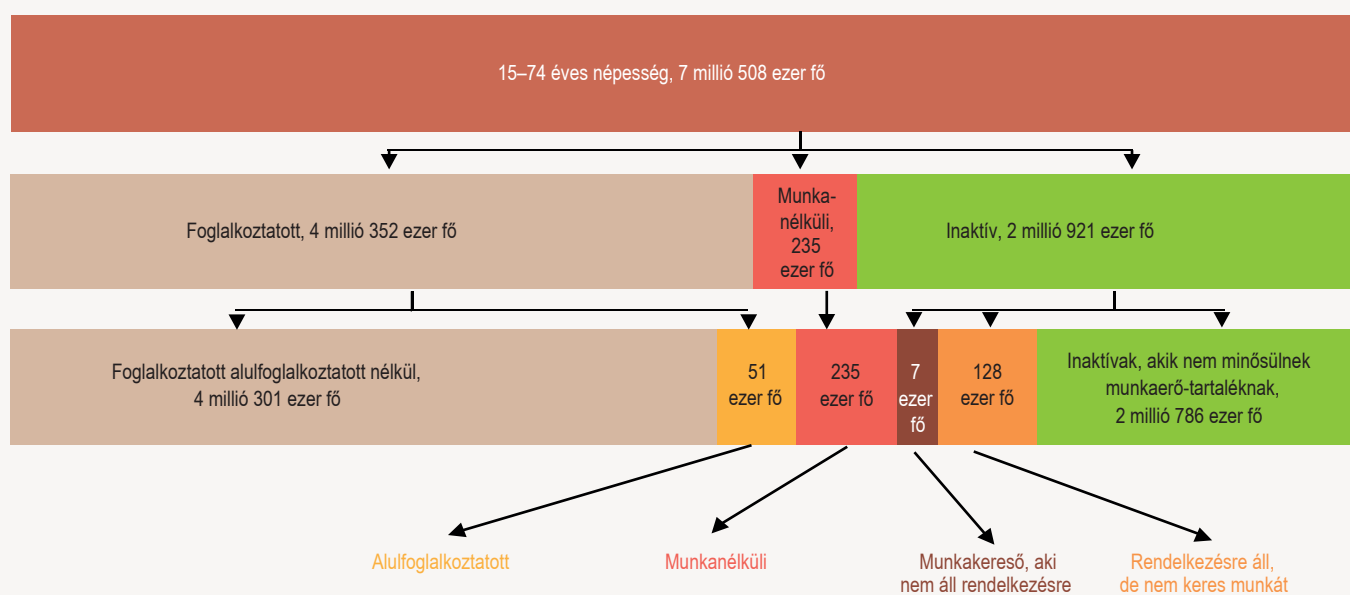
Forrás: munkaerő-felmérés.

2016-ban a munkanélküliség minden régióban csökkent, de a területi különbségek a közfoglalkoztatás kiegyenlítő szerepe ellenére is változatlanul jelentősek (a IV. negyedévben a munkanélküliség szintje Nyugat-Dunántúlon volt a legalacsonyabb, 2,1, míg Észak-Alföldön a legmagasabb, 8,0%).

A munkaerő-kereslet növekedésével párhuzamosan jelentősen csökkent az ún. potenciális munkaerő-tartalék nagysága is, amelybe a munkanélküliek mellett beletartoznak az alulfoglalkoztatottak, a dolgozni szándékozó, de munkát nem keresők, illetve azt csak később megkezdeni tudók is. 2016-ban 421 ezren feleltek meg ennek a definíciónak, 114 ezerrel kevesebben az egy évvel korábinál.

Potenciális munkaerő-tartalék, 2016

5. ábra

Forrás: munkaerő-felmérés.

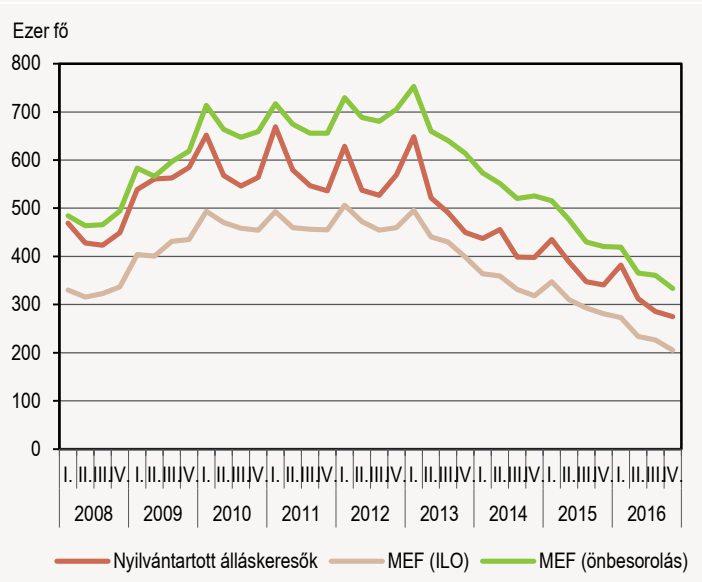
³ Nincs munkája, aktívan keres munkát és rendelkezésre áll.

2016-ban a munkaerő-felmérésben az önbesorolás szerinti munkanélküliek száma 370 ezer volt.

A nyilvántartott álláskeresők száma kevésbé csökkent, mint a munkaerő-felmérésben az ILO-definíció szerinti munkanélkülieké, illetve az önbesorolás szerintiéké, valószínűleg azért, mert a közfoglalkoztatottak jelentős része az álláskereső munkanélküli és a foglalkoztatotti státusz között mozog. Éves átlagban a regisztrált álláskeresők 313,8 ezren voltak, ebből 35,8 ezren pályakezdők.

6. ábra

A nyilvántartott álláskeresők és a munkaerő-felmérés, valamint az önbesorolás szerinti munkanélküliek számának alakulása

Forrás: munkaerő-felmérés, Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat regisztere.

Az Európai Unióban a legrövidebb ideig (90 napig) járó, valamint a mindenkori minimálbér összegében maximált álláskeresési járulékból és segélyben havi átlagban, 60,2 ezren részesültek. A regisztrált álláskeresők 51%-át jelentő ellátottak többsége az évek óta változatlan összegű (22 800 forint/hó) foglalkoztatást helyettesítő támogatást kapta.

4. tábla

A nyilvántartott álláskeresők főbb adatai, 2016

(ezer fő)

Időszak	Nyilvántartott álláskereső	Ebből:			
		pályakezdő	álláskeresési járadékra, segélyre jogosult	szociális ellátásban részesülő	ellátásban nem részesül
január	359,2	38,7	64,5	118,5	176,2
február	366,6	40,3	66,2	125,0	175,4
március	420,7	44,6	77,3	133,6	209,8
április	338,1	38,1	63,5	106,5	168,0
május	307,0	34,1	55,9	99,6	151,6
június	291,6	34,2	53,8	94,4	143,4
július	292,0	35,4	57,5	91,4	143,1
augusztus	283,4	34,3	57,2	88,6	137,5
szeptember	282,0	34,8	54,8	86,6	140,6
október	277,8	33,3	56,8	85,0	136,0
november	273,5	31,9	56,6	84,2	132,7
december	273,5	29,9	58,8	84,4	130,3
2016	313,8	35,8	60,2	99,8	153,7
2015=100,0%	83,0	76,2	105,5	79,1	78,9

Forrás: Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat regisztere (<http://nfsz.munka.hu>).

Részben demográfiai, részben munkaerőpiaci okból a munkavállalási korúnak tekintett (15–64 éves) inaktívok száma folyamatosan csökken. 2016-ban az előző évinél 5,5%-kal kevesebben, 1 millió 935 ezren tartoztak ebbe a kategóriába. A két legnagyobb csoport létszáma – a nyugdíjasoké, illetve a tanulóké – egyaránt jóval elmaradt a tavalyitól. Az előbbieket esetében ez a nyugdíjkorhatár növekedésével, aminek hatása a férfiak esetében erőteljesebben jelentkezik, az utóbbiaknál pedig az érintett korosztályba tartozók létszámának csökkenésével hozható összefüggésbe. Az álláskeresési ellátásban részesülő, de az ILO munkanélküli definíciójában rögzített hátrányos körnek meg nem felelő, ezért inaktívok tekintettek száma a folyamatos csökkenés eredményeként 45 ezerre zsugorodott. Viszonylag állandó az ún. egyéb inaktívok létszáma, azoké, akik nem tanulnak és állandó (szociális típusú) jövedelemmel sem rendelkeznek. Az idetartozó közel 138 ezer nő jelentős része klasszikus háztartásbeli, aki családi kötelezettségei miatt szorult ki a munkaerőpiacról, míg 15 ezren egészségi állapotukkal indokolták a távollétüket. Ez utóbbi tényezőre a mintegy 90 ezer 15–64 éves egyéb inaktív kategóriába tartozó férfiak mintegy 13%-a hivatkozott.

5. tábla

A 15–64 éves inaktívok munkaerőpiaci távollétük oka szerint

Megnevezés	2016			2015=100,0%		
	férfi	nő	együtt	férfi	nő	együtt
	ezer fő			%		
Nyugdíjas, járadékos	279,1	440,0	719,1	88,2	92,6	90,8
Gyermekgondozási ellátásban részesülő	3,8	238,6	242,4	122,6	100,7	101,0
Álláskeresési ellátásban részesülő	22,2	22,9	45,1	81,0	99,9	89,6
Tanuló	332,3	324,2	656,5	96,3	94,3	95,3
Ápolási díjban, árvaellátásban részesülő	11,5	32,8	44,3	82,7	98,1	93,6
Egyéb inaktív	89,6	137,7	227,3	98,1	99,8	99,1
15–64 éves inaktívok összesen	738,4	1 196,3	1 934,7	92,6	95,7	94,5

Forrás: munkaerő-felmérés.

A munkavállalási korúak egy éven belüli státuszváltási arányszámai is kedvező folyamatot jeleztek az utóbbi két évben. A foglalkoztatottak között nőtt azok aránya, akik meg tudták őrizni foglalkoztatotti státuszukat. Javult a munkanélküliek foglalkoztatottá válásának esélye, bár ez részben a közfoglalkoztatás kiterjesztésének köszönhető, illetve az oktatási rendszerből kilépők is a korábbinál kisebb arányban kezdték meg felnőtt életüket munkanélküliként.

6. tábla

A 15–74 éves népesség munkaerőpiacistátusz-*váltás szerinti megoszlása, 2016

(%)

Egy évvel ezelőtti státusz	Jelenlegi státusz							
	foglalkoztatott	munkanélküli	tanuló	nyugdíjas	munkaképtelen	gyed, gyes, gyet	egyéb inaktív	összesen
Foglalkoztatott	94,9	2,4	0,1	1,2	0,3	0,7	0,3	100,0
Munkanélküli	40,2	53,9	0,6	0,8	0,6	1,5	2,4	100,0
Tanuló	9,1	2,9	85,9	0,1	0,0	0,2	1,8	100,0
Nyugdíjas	0,9	0,3	0,0	98,5	0,3	0,0	0,0	100,0
Munkaképtelen	1,9	0,7	0,0	3,9	93,1	0,0	0,3	100,0
Gyed, gyes, gyet	16,2	4,4	0,1	0,0	0,6	75,0	3,6	100,0
Egyéb inaktív	13,2	4,7	0,6	1,4	1,0	3,9	75,1	100,0
Összesen, %	57,8	4,9	9,0	18,7	4,1	3,1	2,4	100,0
ezer fő	4 338,5	369,6	675,6	1 400,9	304,8	236,4	181,8	7 507,5

* Önbesorolás alapján.

Forrás: munkaerő-felmérés.

2. Kereset, munkajövedelem

2.1. Bruttó kereset

2016-ban a 2 millió 978 ezer főt alkalmazó (a legalább 5 fős vállalkozásokat, a költségvetési intézményeket és a kiemelt nonprofit szervezeteket magába foglaló) megfigyelési körben a teljes munkaidőben alkalmazásban állók bruttó keresete 263,2 ezer forint volt, ami jelentősen, 6,1%-kal haladta meg az előző évit. 2016-ban a közfoglalkoztatottak bére nem emelkedett, miközben létszámuk enyhén nőtt, így közfoglalkoztatottak nélkül számolva a növekedés üteme 6,5, a bruttó keresetek átlaga pedig 278,1 ezer forint volt. 2016. január 1-jétől a minimálbér 111 ezer forintra, a garantált bérminimum („szakmunkás minimálbér”) 129 ezer forintra változott, ami egyaránt 5,7%-os – a versenyszféra 5,4%-os átlagát némileg meghaladó ütemű – növekedést biztosított a legalacsonyabb keresetűek számára is.

A vállalkozásoknál alkalmazásban állók bruttó átlagkeresete 276,9 ezer, a költségvetési szférában 237,5 ezer forint volt. A versenyszféra foglalkoztatási szempontból legnagyobb súlyú nemzetgazdasági ágában, a feldolgozóiparban, illetve a kereskedelem gépjárműjavítás ágában – az egyre súlyosabb munkaerő-utánpótlási gondok mellett – egyaránt 5,9%-kal nőtt a kereset. A legmagasabb keresetet továbbra is a pénzügyi, biztosítási tevékenység nemzetgazdasági ágban dolgozók kapták, átlagosan 519,0 ezer forintot. Ezt követték 479,6 ezer forinttal az információ, kommunikáció, illetve 454,4 ezer forinttal a villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás nemzetgazdasági ágak. A 279,3 ezer forintos kereseti átlag jellemezte feldolgozóiparon belül a legtöbbet a – mintegy 5,6 ezer főt foglalkoztató – kocsyártás, kőolaj-feldolgozás ágazatban dolgozók kerestek (690 ezer forint/hó), a második helyen pedig az ugyancsak relatíve kis létszámú gyógyszergyártás állt 451,3 ezer forintos átlagával. A legalacsonyabb, 154,4 ezer forintos kereset a humán-egészségügyi, szociális ellátás nemzetgazdasági ágat jellemezte, ahol az alkalmazásban állók közel fele havi átlagban 79,1 ezer forintnak megfelelő keresettel rendelkező közfoglalkoztatott (nélkülük számolva a humán-egészségügyi, szociális ellátás kereseti átlaga mintegy 60 ezer forinttal magasabb) volt. Ezt a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás követte, 166,0 ezer forintos átlagával. A feldolgozóiparon belül az előbbi

területhez hasonlóan a szintén női munkavállalói többségű textil-, ruházati- és bőrtermékgyártás iparcsoportban dolgozók kerestek a legrosszabbul, űk átlagosan havi 167,1 ezer forintot kaptak.

A költségvetési szféra adott évi keresetnövekedési ütemét döntően a kormányzati intézkedések, illetve a közfoglalkoztatottak bér- és létszámalakulása határozza meg. Változatlan közfoglalkoztatási bérek mellett a költségvetési területen dolgozók keresetrendezése 2016-ban is folytatódott. A költségvetési szféra túlsúlya jellemezte mindhárom nemzetgazdasági ágban voltak olyan intézkedések, amelyek vagy áthúzó, vagy adott évi hatásukkal hozzájárultak a szféra 2016. évi kiugróan magas, 9,6%-os (a közfoglalkoztatottakkal együttesen számolva 7,8%-os) keresetnövekedési üteméhez. A közigazgatás, védelem, kötelező társadalombiztosítás nemzetgazdasági ágban a legjelentősebb intézkedés a rendvédelmi és honvédelmi dolgozók 2015. július 1-jével differenciált módon végrehajtott 30%-os illetménynövelése volt, amelyet 2016-ban újabb 5,0%-os emelés követett, emellett a második félévben a járási hivatalok, majd szeptembertől a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (NAV) dolgozóinak is rendezték az illetményét. Így ebben a nemzetgazdasági ágban a közfoglalkoztatottak nélkül számított bruttó átlagkereset 10,3%-kal, 331,8 ezer forintra nőtt. Az oktatásban dolgozók 273,7 ezer forintos kereseti átlagát leginkább a közoktatásban részt vevő pedagógusok számára 2013-ban indított és egészen 2017. évig tartó béremelési program alakította. A mintegy 170 ezer pedagógust érintő intézkedéscsomag első részeként 2013-ban 34%-kal nőttek a bérek, amelyet 2017-ig évi 3,5%-os emelés követ. Emellett 2016. júliusban és decemberben az oktatásban dolgozó, de az illetményrendezésből kimaradó nem pedagógus végzettségűek alkalmanként 35 ezer forintos plusz juttatásban részesültek, és megkezdődött a felsőoktatásban dolgozók bérrendezése is.

A humán-egészségügyi, szociális ellátás nemzetgazdasági ágban a bruttó kereseti átlag közfoglalkoztatottak nélkül számolva 220 ezer forint volt, 11,3%-kal magasabb, mint 2015-ben. 2016-ban a szociális ellátásban dolgozók jelentős része az előző évihez hasonlóan kiegészítő fizetésben részesült, ami néhány kisebb súlyú intézkedéssel együtt (pl. a pedagógus-életpályamodellnek felsőfokú végzettséggel rendelkező bölcsődei szakdolgozókra történő kiterjesztése) a keresetek 9,6%-os növekedését

7. tábla

A teljes és a rendszeres bruttó átlagkereset alakulása, összesen és közfoglalkoztatottak nélkül, 2016. I–IV. negyedév

Állomány-csoport	Nemzetgazdaság összesen		Ebből:					
	teljes bruttó átlagkereset	ebből: rendszeres	versenyszféra		költségvetés		nonprofit szervezetek	
			teljes bruttó átlagkereset	ebből: rendszeres	teljes bruttó átlagkereset	ebből: rendszeres	teljes bruttó átlagkereset	ebből: rendszeres
Összesen, forint/fő/hó								
Fizikai	181 491	172 882	192 695	182 538	145 889	142 379	150 352	144 650
Szellemi	354 855	325 500	409 411	368 016	289 956	274 397	297 186	286 143
Együtt	263 171	244 787	276 923	254 626	237 494	226 323	232 195	223 516
Előző év=100,0%								
Fizikai	106,5	106,1	105,9	105,7	109,6	108,6	104,0	102,7
Szellemi	106,0	106,2	104,5	104,5	107,8	108,2	105,6	107,0
Együtt	106,1	106,1	105,4	105,3	107,8	108,0	105,7	106,3
Ebből: közfoglalkoztatottak nélkül, forint/fő/hó								
Fizikai	196 602	186 763	193 863	183 607	220 665	213 427	176 621	168 984
Szellemi	359 491	329 618	409 622	368 199	297 893	281 714	301 160	289 906
Együtt	278 122	258 256	278 202	255 763	280 735	266 542	254 478	244 581
Előző év=100,0%								
Fizikai	107,1	106,7	105,9	105,6	116,4	114,9	104,5	103,0
Szellemi	106,1	106,3	104,5	104,5	108,2	108,6	105,6	107,1
Együtt	106,5	106,5	105,4	105,3	109,6	109,7	105,7	106,3

Forrás: havi munkaügyi jelentés.

eredményezte, az alágazatban dolgozók kereseti átlaga (közfoglalkoztatottak nélkül) így is csak 179,9 ezer forint, ezen belül a fizikai munkakörökben dolgozóké mindössze 145,1 ezer forint volt. A kormány és az egészségügyi érdekvédelmi szervezetek közötti megállapodás értelmében az egészségügyi szakdolgozók 2016 őszén átlagosan 26,5%-os emelésben részesültek, amit 2017-ben további 12%-os bérrendezés fog követni. Az elsődleges cél a felsőfokú végzettségűek megtartása, így a rendezés hatása is a szellemi munkakörben volt nagyobb. A humán-egészségügyi ellátásban dolgozó szellemi foglalkozásúak kereseti átlaga a rendezés eredményeként 2016 IV. negyedévében mintegy 55 ezer forinttal volt magasabb az I. negyedévinél.

Foglalkoztatási súlyából következően a nemzetgazdasági szintű bruttó keresetek alakulására az előbbi két szféránál jóval kisebb hatást gyakorló nonprofit szervezeti kör bruttó kereseti átlaga közfoglalkoztatottak nélkül számolva 254,5 ezer, illetve azokkal együttesen 232,2 ezer forint volt. Mindkét értékhez 5,7%-os növekedési ütem társult.

A költségvetési intézményeknél és a delegált állami feladatokat ellátó nonprofit szervezeteknél dolgozók közül keresetbe nem számító kompenzációban részesülhetnek azok, akiknek nettó keresete a 2011-től érvényes jövedelemadó-, illetve járulékszabályok következtében csökkent. A keresetkorrekciós intézkedések és a munkaerő-cserélődés eredményeként a kompenzációban érintettek száma folyamatosan csökken, 2016-ban 142 ezren igényelték a kompenzációt, átlagosan havi 9400 forint összegben.

2.2. Nettó kereset és eltartotti kedvezmény

2016-ban az egykulcsos személyi jövedelemadó kulcsa a munkavállalókat terhelő járulékok változatlansága mellett 1 százalékponttal (15%-ra) csökkent, így a nettó átlagkereset növekedési üteme meghaladta a bruttó keresetét. 2016-ban a közfoglalkoztatottak nélkül számolt nettó kereseti index 108,1%, a kereseti átlag 185,0 ezer forint, míg a közfoglalkoztatottakkal együttesen 107,8%, illetve 175,0 ezer forint volt. A versenyszférában a nettó kereseti átlag 184,2 ezer forint, a költségvetési szférában 157,9 ezer forint (a közfoglalkoztatottak nélkül számolva 186,7 ezer forint) volt.

A 2011-ben bevezetett, gyermekek utáni személyijövedelemadó-kedvezmény mértékei is módosultak. 2016-tól az egygyermekesek a korábbi 62 500 forint helyett havi 66 670 forinttal, a kétgyermekesek gyermekeként 83 330 forinttal csökkenthetik személyijövedelemadó-alapjukat, míg a legalább három gyermekről gondoskodók kedvezménye 206 250 forintról 220 000 forintra nőtt. A kedvezmény abszolút és relatív értelemben is legjobban a két gyermeket nevelők esetében nőtt meg.

8. tábla

A családi kedvezmény figyelembevételével számított nettó és reálkereset alakulása, 2016. I–IV. negyedév

Eltartott gyermekek száma	Számított nettó kereset, forint/fő/hó	Nettó kereset	Reálkereset ^{a)}	Az adott háztartástípusba tartozó alkalmazásban állók részaránya, %
		2015. I–IV. negyedévhez viszonyított változása, %		
0 gyermek	171 919	8,1	7,7	53,4
1 gyermek	179 081	7,8	7,4	22,9
2 gyermek	202 935	9,2	8,7	17,3
3 vagy annál több gyermek	223 215	6,4	6,0	6,3
Nemzetgazdaság összesen	182 187	7,7	7,2	100,0

a) A 2016. I–IV. negyedévi 100,4%-os fogyasztóiár-indexszel számolva.
 Forrás: a havi munkaügyi jelentés és a HKEF adatait felhasználó mikroszimulációs modell.

A családi adókedvezmény a megfigyelt szervezeti körben munkavállalónként átlagosan havi 7,2 ezer forint többletet jelentett a családok jövedelmében. A háztartások demográfiai és jövedelmi adatain alapuló mikroszimulációs modell eredménye szerint a kedvezmény a két gyermeket nevelő munkavállalónál mintegy havi 31 ezer, a három vagy annál több gyermeket nevelőknél pedig 51 ezer forint jövedelemtöbbletet eredményezett a gyermeket nem nevelők nettó keresetéhez képest.

2.3. Munkajövedelem

2016-ban a nemzetközi összehasonlítás céljára szolgáló munkajövedelem 277,2 ezer forint, ebből a kereseten felüli rész 14,1 ezer forint volt. Ez utóbbi jelentős részét az ún. cafetéria-juttatás jelenti, amelynél a kedvező adózás felső határa, illetve az egyes tételek adótartalma 2016-ban nem módosult. Az egy munkavállalóra jutó egyéb munkajövedelem nagysága még az azonos nemzetgazdasági ágba/ágazatba tartozók esetében is tág határok között mozog. Általánosságban megállapítható, hogy a magas kereset jellemezte területeken dolgozók kapnak nagyobb összegű béren felüli juttatást, ami növeli az ágazati jövedelmi különbségeket.

9. tábla

Az egy főre jutó munkajövedelem alakulása, 2016. I–IV. negyedév

Megnevezés	2016. I–IV. negyedév			2015. I–IV. negyedév
	átlagos havi munkajövedelem	ebből: átlagos havi egyéb munkajövedelem	egyéb munkajövedelem aránya a munkajövedelemen belül	
	forint/fő/hó			%
Nemzetgazdaság összesen	277 232	14 061	5,1	5,2
Ebből:				
versenyszféra	291 381	14 457	5,0	5,1
költségvetés	251 100	13 606	5,4	5,3

Forrás: havi munkaügyi jelentés.

2016-ban a nemzetgazdasági ágak közül a villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás esetében volt a legmagasabb az egyéb munkajövedelem összege, havi átlagban meghaladta a 30 ezer forintot, de a feldolgozóipar néhány területén (így a kocszgyártás, kőolaj-feldolgozás, vagy gyógyszergyártás ágazatokban) dolgozók ennél is nagyobb összegű juttatásban részesültek. Ezzel szemben a szociális ellátás ágazatban (ahova a külön juttatásokban jellemzően nem részesülő közfoglalkoztatottak többsége is besorolásra került) az egyéb munkajövedelem mindössze 2500 forint volt.

További adatok, információk (linkek):

[Táblák](#)

[Táblák \(STADAT\)](#)

[Módszertan \(foglalkoztatás, munkanélküliség\)](#)

[Módszertan \(nyilvántartott álláskeresők módszertana\)](#)

[Módszertan \(intézményi munkaügyi adatgyűjtési rendszer módszertana\)](#)

[Adminisztratív munkanélküliségi adatok módszertana](#)

Elérhetőségek:

kommunikacio@ksh.hu

[Lépjen velünk kapcsolatba!](#)

Telefon: (+36-1) 345-6789

www.ksh.hu

© KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL, 2017

A kiadvány kialakítása egyedj, annak tördelési, grafikai, elrendezési és megjelenési megoldásai a KSH tulajdonát képezik. Ezek átvétele, alkalmazása esetén a KSH engedélyét kell kérni.

Másodlagos publikálás csak a forrás megjelölésével történhet!